

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 476/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti Autoservis – Zaťko, s. r. o., Krivá 92, IČO 36 418 862, zastúpenej advokátskou kanceláriou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Róbert Ružbašán, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 2 Up 330/2020 z 20. marca 2020 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti Autoservis – Zaťko, s. r. o., o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. mája 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti Autoservis – Zaťko, s. r. o., Krivá 92, IČO 36 418 862 (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Up 330/2020 z 20. marca 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka sa ako žalobkyňa návrhom na vydanie platobného rozkazu podľa zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o upomínacom konaní“) domáhala proti obchodnej spoločnosti Generali Poist'ovňa, a. s., Lamačská cesta 3/A, Bratislava, IČO 35 709 332 (ďalej len „žalovaná“), zaplatenia náhrady škody vo výške 2 698,99 € s príslušenstvom. Dôvodila škodovou udalosťou, ktorá bola spôsobená prevádzkou motorového vozidla vo vlastníctve vodiča poisteného u žalovanej.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 2 Up 330/2020 zo 4. marca 2020 návrh sťažovateľky na vydanie platobného rozkazu, s poukazom na § 6 ods. 1 písm. b) zákona o upomínacom konaní, odmietol a rozhodol o trovách konania. Poukázal pritom na súdmi zaužívanú prax posudzovania nároku na náhradu škody, ktorá predpokladá vykonanie dokazovania. V upomínacom konaní však súd rozhoduje o peňažných nárokoch, ktoré posudzuje na základe žalobcových tvrdení a predložených listinných dôkazov, teda nevykonáva dokazovanie potrebné na spravodlivé posúdenie samotnej škody.

4. Proti uzneseniu okresného súdu zo 4. marca 2020 vydanému vyšším súdnym úradníkom podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej poukázala na uznesenie okresného súdu vydané v skutkovo obdobnej veci, v ktorej bol platobný rozkaz vydaný.

5. Napadnutým uznesením sudca okresného súdu sťažnosť sťažovateľky zamietol a rozhodol o trovách konania. V rámci dôvodov svojho rozhodnutia uviedol, že pri návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní je nevyhnutné skúmať prípustnosť návrhu (§ 3 ods. 6 a 7 zákona o upomínacom konaní) a tiež to, či nárok možno odôvodnene predpokladať (§ 3 ods. 3 zákona o upomínacom konaní), a iba v takom prípade možno vo veci vydať platobný rozkaz. Zdôrazňujúc nevyhnutnosť preukázania všetkých predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, stotožnil sa s názorom vyššieho súdneho úradníka, že uplatňovaný nárok na náhradu škody nie je možné predpokladať, a teda ani vydať vo veci platobný rozkaz. K tomu dodal, že *„nárok na náhradu škody vyžaduje skúmanie a záver najmä o tom, že došlo ku škode, osobe škodcu, porušenie povinnosti na strane škodcu a príčinná súvislosť medzi vznikom škody a porušením povinnosti škodcom, ktorá viedla ku vzniku škody. Pri subjektívnej zodpovednosti tiež zavinenie a pri objektívnej zodpovednosti tiež liberačné dôvody (spravidla na námietku).“*. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa iného rozhodnutia okresného súdu, ktorým bol platobný rozkaz vydaný, okresný súd uviedol, že rozhodnutia súdov nie sú uznané za formálne pramene práva, pretože v súdnom spore ide vždy o individuálne posúdenie skutkového stavu.

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že napadnuté uznesenie vykazuje črty svojvôle, pretože v ňom absentujú akékoľvek relevantné skutkové a právne závery, na základe ktorých okresný súd zamietol jej sťažnosť podanú proti uzneseniu zo 4. marca 2020. Tvrdí, že pri danom rozhodnutí ide o extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich upomínacie konanie, pretože okresný súd nesprávne interpretoval a aplikoval príslušné zákonné ustanovenia. Napriek tomu, že návrh sťažovateľky na vydanie platobného rozkazu spĺňal všetky zákonom vyžadované náležitosti, okresný súd v rozpore so zákonom tento návrh odmietol. Zákon o upomínacom konaní pritom nevyžaduje, aby bol nárok sťažovateľa bezpochyby preukázaný, inak by strácalo opodstatnenie akékoľvek súdne konanie a celý inštitút dokazovania. Poukazuje na to, že tento zákon bol prijatý práve

na odbremenenie civilných súdov a na zabezpečenie rýchlej a efektívnej ochrany práv navrhovateľov. Takisto slúži na ochranu práv slabších strán sporu, čo bol nepochybne i prípad sťažovateľky. Okresný súd, aplikujúc v predmetnej veci reštriktívny výklad, však neprímerane zvýhodnil poisťovateľa (žalovanú) ako silnejšiu stranu, pričom sťažovateľka zdôrazňuje, že preukázanie nároku na náhradu škody z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenej prevádzkou motorového vozidla sa vo vzťahu k dôkaznému bremenu žalobcu nelíši od bežne uplatňovaných nárokov na úhradu dlžnej sumy od dlžníkov, vyplývajúcich z neuhradených faktúr. Sťažovateľka ďalej dôvodí, že žalovaná strana sporu má v upomínacom konaní možnosť žalobcom uplatnený nárok spochybníť a podať proti vydanému platobnému rozkazu odpor. V takom prípade bude *„rovnaako tak vec postúpená na miestne príslušný súd a predmetom riadneho civilného konania a ďalšieho dokazovania“*. Za týchto okolností je sťažovateľka presvedčená, že jej bola odňatá zákonná možnosť efektívnej a rýchlej ochrany svojich práv prostredníctvom upomínacieho konania, v čom vidí porušenie svojich práv.

7. Sťažovateľka súčasne poukazuje na odlišné rozhodnutie okresného súdu vydané v skutkovo totožnej veci, keď na základe podanej sťažnosti okresný súd zrušil uznesenie o odmietnutí návrhu na vydanie platobného rozkazu a platobný rozkaz vydal (uznesenie sp. zn. 26 Up 366/2020, sp. zn. 26 Up 432/2020). V danom prípade legitímne očakávala, že bude vydaný platobný rozkaz v upomínacom konaní, okresný súd to však odmietol a ani neuviedol, na základe akých skutočností dospel k takému záveru. Napadnuté uznesenie preto sťažovateľka považuje za *„prekvapivé rozhodnutie, porušujúce princíp právnej istoty a poškodzujúce právo na spravodlivú súdnu ochranu práv“*.

8. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálehom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa domáhať sa ochrany svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo na spravodlivé prejednanie veci podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Košiciach (správne má byť Okresného súdu Banská Bystrica, pozn.) v konaní vedenom pod sp. zn. 2Up/330/2020 bolo porušené.“

2. Ústavný súd zrušuje uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica, sp. zn.: 2Up/330/2020 zo dňa 20.03.2020, ako aj jemu predchádzajúce rozhodnutie Okresného súdu v Banskej Bystrici, sp. zn.: 2Up/330/2020 zo dňa 4.3.2020 a vec vracia Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Okresný súd Banská Bystrica je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 450,28 € do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu [REDACTED], vedený v [REDACTED]“

II.

Relevantná právna úprava

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany práv a slobôd pred ústavným súdom iba v prípade, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. To znamená, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už opakovane judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07), a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

16.1 Podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je neprípustný.

17. Podľa § 1 ods. 1 zákona o upomínacom konaní tento zákon upravuje príslušnosť súdu, postup súdu a postup strán sporu v upomínacom konaní, v ktorom sa rozhodujú spory o peňažných nárokoch uplatnených spôsobom podľa tohto zákona.

18. Podľa § 1 ods. 2 zákona o upomínacom konaní je upomínacie konanie alternatívnym spôsobom uplatňovania peňažných nárokov k postupu podľa Civilného sporového poriadku.

19. Podľa § 6 ods. 3 zákona o upomínacom konaní odmietnutie návrhu nie je prekážkou na opätovné uplatnenie nároku podľa tohto zákona alebo na jeho uplatnenie podľa Civilného sporového poriadku.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

20. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá jej sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, a tým potvrdená správnosť záveru o odmietnutí návrhu na vydanie platobného rozkazu. Podľa sťažovateľky je napadnuté uznesenie založené na nesprávnej interpretácii a aplikácii na vec sa vzťahujúcej právnej úpravy, a preto ho považuje za prekvapivé a svojvoľné.

21. Bez toho, aby sa ústavný súd podrobne vysporiadaval s námietkami sťažovateľky (body 6 a 7 tohto uznesenia), uvádza, že mu neprislúcha prehodnocovať (ne)splnenie predpokladov na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní; jeho právomoc totiž nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Zákon o upomínacom konaní vyslovene ráta s možnosťou odmietnutia návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní, pokiaľ všeobecný súd na podklade žalobcom predložených tvrdení a dôkazov usúdi, že nie sú splnené podmienky na jeho vydanie (§ 6 ods. 1 zákona o upomínacom konaní).

Okresný súd vo veci sťažovateľky postupoval v zmysle citovaných zákonných ustanovení, pričom z napadnutého uznesenia nevyplýva svojvôľa alebo taká aplikácia a interpretácia relevantnej právnej úpravy, ktorá by bola extrémnym vybočením z pravidiel upravujúcich upomínacie konanie, tak ako to v ústavnej sťažnosti tvrdí sťažovateľka. Na uvedenom nemení nič ani jej námietka týkajúca sa rozporu napadnutého uznesenia s rozhodovacou praxou okresného súdu, keďže každý návrh na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní posudzuje súd individuálne a rozhodovanie o ňom môže vychádzať z odlišných skutkových okolností. Námietka sťažovateľky o odňatí zákonnej možnosti efektívne a rýchlo ochrániť svoje práva prostredníctvom upomínacieho konania zostáva v hypotetickej rovine, pretože v prípade podania odporu by mohlo konanie (ako sama uviedla) „rovnao tak“ vyústiť do začatia riadneho civilného procesu (§ 14 zákona o upomínacom konaní).

22. Z ústavnoprávneho hľadiska je však v danom prípade relevantné, že nevydaním platobného rozkazu v upomínacom konaní nemohlo dôjsť k zásahu do označených práv sťažovateľky. Zmyslom a účelom ústavného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) je totiž zaručiť, resp. umožniť každému reálny prístup k súdu, a to po splnení podmienok ustanovených zákonom (I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96), pretože len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na domáhanie sa práva na súdnu ochranu. Skutočnosť, že sťažovateľke nebola poskytnutá ochrana vo forme, akú žiadala (nebolo vyhovené jej návrhu na vydanie platobného rozkazu), ešte neznamená, že jej bol odopretý prístup k súdu, pretože napadnuté uznesenie nevyvolalo u sťažovateľky konkrétne relevantné negatívne dôsledky vzťahujúce sa k ňou uplatnenému nároku, ktoré by už nebolo možné korigovať ďalším procesným postupom (obdobne I. ÚS 396/2020).

23. Z citovaných ustanovení zákona o upomínacom konaní vyplýva, že upomínacie konanie je (len) alternatívnym spôsobom riešenia sporov vzniknutých pri uplatňovaní peňažných nárokov, využitie ktorého však za ustanovených podmienok (odmietnutie návrhu) nevyklučuje právo strany sporu (účastníka upomínacieho konania) na opätovné uplatnenie peňažného nároku civilnou žalobou podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku. Rozhodnutie o odmietnutí návrhu na vydanie platobného rozkazu

v upomínacom konaní teda nezakladá prekážku *rei iudicatae* a nevyklučuje možnosť účastníka upomínacieho konania obrátiť sa so svojim peňažným nárokom na príslušný všeobecný súd (porov. IV. ÚS 276/2018, č. 67/2018 ZNaU).

24. Inými slovami, sťažovateľka má na ochranu svojich práv k dispozícii účinný právny prostriedok, o ktorom je oprávnený rozhodnúť všeobecný súd, preto nevydaním platobného rozkazu v upomínacom konaní nedošlo k odopretiu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

25. Na základe uvedeného považuje ústavný súd ústavnú sťažnosť za predčasne podanú, preto ju podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietol pre jej neprípustnosť.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite (bod 8) nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu